

Utkast til forskrift til forskningsetikkloven Høringsuttalelse fra Institutt for samfunnsforskning

Institutt for samfunnsforskning (ISF) slutter seg til forslaget til forskrift på de aller fleste punkter. Instituttet vil samtidig oppfordre til at utkastets §§ 8 og 10 bearbeides videre.

§ 8. Saksbehandlingen

For alle typer forskningsetiske komiteer foreslås følgende retningslinje: *"Ved begynnelsen av hvert møte skal leder ta opp spørsmålet om medlemmenes habilitet"*. ISF ser uten videre betydningen av habilitet. Men det er det enkelte medlem som bør føle den sterkeste forpliktelsen på dette feltet. Gitt hva slags saker som mange av komiteene arbeider med, virker det unødvendig å regelfeste at habilitet skal tas opp av komitéleder på hvert eneste møte. Dette er ikke en viktig sak, men en bør likevel unngå regler som kan oppleves som anstaltmakeri.

§ 10. Avgjørelser

A. Om kriteriene for domfellelse heter det at *"Det kreves kvalifisert sannsynlighetsovervekt for å legge til grunn at innklagede har opptrådt uredelig."* Departementet gir følgende begrunnelse for denne regelen:

Å fastslå at en forsker har opptrådt uredelig vil være svært inngripende for den/de personer det angår. Det vil kunne være helt ødeleggende for vedkommendes forskerkarriere, og vil kunne føre til at han/hun blir sagt opp fra sin stilling. På den annen side finner departementet ikke grunn til å oppstille et tilsvarende strengt bevis som i strafferetten, dvs. at man finner noe bevist i betydningen hevet over enhver rimelig tvil. Departementet har derfor kommet til at det bør gjelde et krav om såkalt kvalifisert sannsynlighetsovervekt ... (s. 15 i høringsnotatet).

ISF deler ikke departementets vurdering på dette punktet. Som departementet påpeker, vil det å bli kjent skyldig i forskningsfusk være ikke bare "svært inngripende", men i viktige henseender "helt ødeleggende" for den det gjelder. I den senere tid har offentligheten fått presentert en sak som viser hvor alvorlige følgene kan bli – ikke bare forskerkarrieren, men også vanlig faglig virksomhet står på spill for en som blir funnet skyldig.

I en slik situasjon finner instituttet at det er urimelig å akseptere et mindre strengt beviskrav enn det som gjelder for eksempel for en person som er anklaget for mindre butikkyverier.

B. "I utvalg etter §§ 5 og 7 skal utvalgets konklusjon være at innklagede enten har opptrådt uredelig eller ikke." Slik denne formuleringen står, har ISF ingen spesielle motforestillinger. Dette kan imidlertid skyldes manglende fortrolighet med de juridiske detaljer. For i departementets innledende kommentar heter det:

Departementet mener at med formuleringen "uredelig eller ikke", kan utvalget, dersom det finner grunnlag for det, påtale kritikkverdige forhold, selv om konklusjonen er at vedkommende ikke har opptrådt uredelig (s.15 i høringsnotatet).

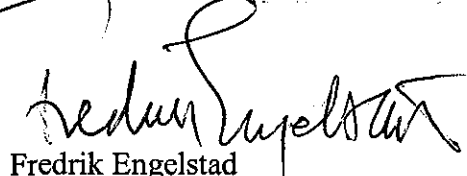
Departementets begrunnelse er at

Det er usikkert om det er hensiktsmessig å operere bare med de to ytterpunktene uredelig eller redelig, idet dette kan gjøre at gråsonene mellom ytterpunktene vanskelig blir ivaretatt (s. 14).

ISF ser godt at det er viktig å ivareta gråsoner, men anser ikke dette som en oppgave for et granskningsutvalg. Et granskningsutvalg som har en klart juridisk status, og etter loven skal ledes av en person som har dommererfaring, bør gi et svar på om det foreligger uredelighet eller ikke, og ikke trekke inn andre momenter enn de som er nødvendige for å begrunne avgjørelsen. Ivaretagelse av gråsoner er derimot en typisk oppgave for de forskningsetiske komiteene.

Dersom der er slik at formuleringen "uredelighet eller ikke" åpner for at granskningsutvalget går inn i gråsoner, vil ISF oppfordre til å finne frem til en alternativ formulering.

Oslo, 12. april 2007

Fredrik Engelstad
Instituttleder

Institutt for samfunnsforskning